

knjigama – odlučuje osoba nositelj).“ U dijelu o vlastitim imenima autori dodaju: „... jer se sva vlastita imena pravopisno ne bilježe na isti način. Kao izvor takvih podataka o vlastitim imenima služe primjerice leksikoni i enciklopedije, a ne pravopis“.

U suvremenim leksikonima i enciklopedijama možemo pronaći mnogo potvrda imena Vladko. Lik Vladko može se pronaći na mrežnim stranicama Hrvatskog jezičnog portala gdje je pod natuknicom Maček moguće pronaći dva imena. Pod drugim navodom piše: „Vladko (1879—1964), hrv. političar, pravnik; od 1928. vođa Hrvatske seljačke stranke, zatvaran u Kraljevini Jugoslaviji 1930. i 1933—1934...“

Tako i Hrvatski leksikon navodi: „Maček, Vladko (1879 – 1964), hrv. političar; pravnik. Pristaša politike braće Radić, te se od prvih dana organiziranja Hrvatske pučke seljačke stranke vezao uz nju...“

U Hrvatskom enciklopedijskom rječniku (2003.) moguće je pronaći: „Vladko (1879 – 1964) hrv. političar, pravnik, od 1928. vođa Hrvatske seljačke stranke...“

Hrvatska enciklopedija potvrđuje: „Maček, Vladko, hrvatski političar (Jastrebarsko, 20. VII. 1879 – Washington, 15. V. 1964).“

S obzirom na to da je Vladko živio u vrijeme kada je morfonološki pravopis bio službeni pravopis, mnogi smatraju da se njegovo ime bilježi sukladno tome. No, ovdje je riječ o imenu kao jezičnom spomeniku. Zato se imena u hrvatskom jeziku često odlikuju gramatičkom i pravopisnom osobitošću – Vladko, a ne Vlatko; Črni, a ne Crni; Maček, a ne Mačak, a uz to nose i razlikovnu onomastičku obavijest.

Na kraju, može se zaključiti da je bolje i pravilnije napisati višerječno ime Ulica Vladka Mačeka jer imena i prezimena odražavaju identitet i vlastitu povijest, ali i mnogo više od toga, kako piše naš onomastičar Petar Šimunović svojoj knjizi Uvod u hrvatsko imenoslovlje: „Svako je ime, ljudsko i zemljopisno, pouzdan vremenski i prostorni podatak u identifikaciji ljudi i prostora. Svako je ime odgovor na prilike koje su ga izazvale, porod duhovnog i kulturnog miljea u kojemu su ona našla pobude svojega nastanka.“ (2009., str. 22.)

Imena su kao spomenici, omogućuju nam poveznicu s prošlošću i čuvaju drevne jezične i kulturne vrijednosti.

Irena Krumes Šimunović

OSVRTI

JEZIČNI SAVJETI U STIHOVIMA

Zlatko Vidulić, Jezik za uho, Biakova d.o.o., Zagreb 2014., str. 187

Hrvatski je jezik nerazdruživa sastavnica hrvatskoga identiteta. Hrvatski narod i hrvatski jezik sudbinski su povezani. Znajući to, sasvim nam je razumljivo poistovjećivanje jezika

i naroda u popa Martinca. Kako je ljubav prema rodu (narodu), domu (domovini) i jeziku tako česta tema, mogli bismo govoriti o rodoljubnom, domoljubnom i jezikoljubnom pjesništvu. Ali kako se ta trojstveno-jedinstvena tema isprepleće, u svakoj od njih to troje je jedno, nerazdruživo. Da je ljubav prema jeziku tako snažno utkana u hrvatsko rodoljubno pjesništvo, svjedoči nam knjiga akademika Stjepana Babića Tisučletni jezik

naš hrvatski, u kojoj je antologija hrvatskoga pjesništva o jeziku. Njoj se je uskoro pridružila knjiga Kip domovine: antologija hrvatske rodoljubne poezije XIX. i XX. stoljeća Božidara Petrača. Nedavno su nas Katica Čorkalo Jemrić i akademik Stjepan Damjanović obdaruili Antologijom pjesništva o hrvatskome jeziku. U taj se kontekst nekako uklapa i knjiga Vladimira Loknara Rekli su o hrvatskome jeziku i mnoge druge.

Osamostaljenje Republike Hrvatske pogodovalo je bujnom procvatu jezičnoga savjetništva. Krvavo smo stvorili svoju državu, skupom cijenom platili slobodu, izborili smo i jezičnu slobodu, stvorili smo uvjete za normalan razvoj hrvatskoga jezika, zajamčeno nam je da će i hrvatski jezik postati ravnopravan jezik Europske unije. Jezično savjetništvo (jezična kultura) dobilo je dolično mjesto i u raznim medijima: na radiju, televiziji, u novinama i časopisima. Kao gljive poslije kiše pojavljuju se raznovrsni jezični savjetnici. Više ih je u ovih dvadesetak godina nego u svim stoljećima prije. I evo, njima se pridružio još jedan, neobičan, poseban, zanimljiv, koristan, drukčiji od svih: Jezik za uho profesora u miru, teologa i klasičnog filologa Zlatka Vidulića.

Posebnost toga jezičnoga savjetnika jest u tom što je on prvi naš jezični savjetnik u stihovima. Na 187 stranica nalazimo 241 jezični savjet u stihu.

Kako u predgovoru kaže, autor ne nudi čitateljima zbirku svojih pjesama, već to naziva „sastavcima u stihu, a sadržaj im je jezik“. Bilo je sličnih pothvata u hrvatskoj književnosti, kao npr. Flos medicinae – Cvit likarije Emerika Pavića, pa i u novije vrijeme Gramatika u stihu Jure Karakaša. Autor se trudi da sadržaj godi uhu, da bit poruke bude u samom naslovu, a obrazloženje, raščlamba teme u stihovima pomoći će da se sadržaj bolje zapamti. Isti sadržaj dvaput prolazi kroz (oko i) uho, najprije kao naslov, a

zatim stihovna razrada, razmišljanje, obrazloženje. Poticaj za jezične savjete dobio je najprije iz krive uporabe riječi iz klasičnih jezika. Najprije je „opjevao“ te jezične teme, potaknut vjerojatno i sličnim jezičnim savjetima istaknutoga našeg klasičnog filologa u emisiji Govorimo hrvatski prof. Vratovića. Premda nije kroatist, njegova zaljubljenost u materinsku riječ neprestano ga je poticala da proširuje svoje spoznaje i o hrvatskom jeziku. Pratio je kroatističku, posebno jezičnosavjetničku literaturu. To ga je ohrabrilo da se okuša i kao pravi kroatist. Vrlo vješto, uspješno, argumentirano, nesputano, nenametljivo iznosi svoje jezične poglede, neka opća načela. On želi jasno pokazati do čega mu je stalo. Želi da se njegovo pisanje shvati „kao poticaj da s ničije strane ne bude ravnodušnosti prema jeziku“. Vrlo mu je zanimljiv odnos između naslova i jezičnog savjeta u stihu: naslov je najčešće lijepo oblikovana i lako pamtljiva tvrdnja, a stihovi koji slijede jesu razrada tvrdnje, argumentacije, glotodidaktičko razmišljanje i savjet. Njegovi su jezični savjeti u stihovima tematski vrlo raznoliki – obuhvaćaju sve jezične razine: fonološku (uključujući prozodiju, pravopis i pravogovor), morfološku, leksičku, sintaktičku. Zalijeće se i u dijalektologiju, povijest jezika, etimologiju, usporedno jezikoslovlje i slično kad to tema zahtijeva. I u pogledu duljine stiha, Jezik za uho vrlo je raznolik: ima tu najviše osmerca, dvanaesterca, četrnaesterca, šesnaesterca. U tim stihovima osjeća se miris klasične starine (grčke i rimske), a mnogi stihovi svojom strukturom podsjećaju na starije naše pjesnike, pa i narodnu poeziju. Ipak je zanimljivo primijetiti da deseterca gotovo nema. Što se sroka tiče, kraći stihovi uglavnom imaju srok. Duži stihovi poput heksametra i pentametra uglavnom nemaju sroka, što je za njih tipično. Ako je negdje korisno i heksametar obogatiti srokom, autor i to čini jer mu je važno da to dublje prodre

u uho i lakše se pamti. Spomenimo i to da je jedan sonet iz ove zbirke (Stablo bez grana) objavljen na koričnoj stranici časopisa Jezik (br. 3, lipanj 2012.).

Premda ocjenjivačica Dubravka Sesar doživljava knjigu ponajprije kao poeziju, i to tematski i poetski originalnu, a potom kao didaktičko štivo, ipak se ta zbirka treba doživljavati kao nerazdruživo jedinstvo jednoga i drugoga. S time se, očito, i ona slaže. Tako je doživljava i ugledni naš znalac hrvatske književnosti Krešimir Bagić, naslovivši

svoj osvrt Gramatika i poetika (Vijenac, god. XXII., br. 537., 2. listopada, 2014., str. 11.).

Knjiga je doista ukusna jezična pjesnička gozba za uho. Vrlo raznolika, zanimljiva i korisna. Stoga je toplo preporučujem svakom uhu i oku Jezikovih čitatelja. Prikaz bih završio u autorovu duhu:

Hvale je vrijedna knjiga
što Zlatko je Vidulić stvorio:
Za čast jezika svoga
na sve se načine bori.

Mile Mamić

**HRVATSKI JEZIČNI SAVJETI
– SVAKODNEVNO PRIMJENJIV,
PRAKTIČAN I SUVREMEN JEZIČNI
SAVJETNIK**

**Sanda Ham, Jadranka Mlikota,
Borko Baraban, Alen Orlić, Hrvatski
jezični savjeti, ŠK, Zagreb, 2014., 187 str.**

Da skrbi o hrvatskoj jezičnoj kulturi nikada nije suviše, dokazuje i nedavni tiskarski potez Školske knjige i njezine urednice Dunje Merkler. Riječ je o objelodanjivanju najnovijega jezičnoga savjetnika iz pera četvero autora: Sande Ham, Jadranke Mlikote, Borka Barabana i Alena Orlića. Kao rezultat njihova jezičnoistraživačkoga i jezičnosavjetničkoga rada nastali su Hrvatski jezični savjeti, djelo koje je plod dvogodišnjega jezičnoga savjetništva na stranici časopisa Jezik na Facebooku, kako to sami autori u predgovoru ističu: nastanak toga ukoričenja potaknut je brojnim jezičnim dvojabama i upitima pristiglima na navedenu stranicu Facebooka od strane šire hrvatske jezične publike.

Djelo se sastoji od predgovora, uvodnoga poglavlja Riječi hrvatske, 112 jezičnih savjeta i, na kraju, rječnika.

U uvodnom poglavlju, naslovljenom Riječi hrvatske, Sanda Ham čitatelja nakratko vodi u povijest hrvatske leksikografije 19. stoljeća, zaustavljajući se na njezinim ključnim trenucima – kada se svojim dodatnim, novostvorenim leksičkim korpusom hrvatski književni jezik uspijeva priključiti suvremenim jezicima europske civilizacije, a zahvaljujući nepokolebljivosti i upornosti prvih naših suvremenih leksikografa. Autorica čitatelja upoznaje s leksičkim postupcima tih marnih tvoraca hrvatskoga rječničkoga blaga i načinima nastajanja novih hrvatskih riječi, povezujući tako leksičku prošlost i sadašnjost, u kojoj se i danas na uporabu čitatelju nudi mnoštvo spontano nastalih hrvatskih novotvorenica te zamjena za tuđice. S. Ham upozorava na nužnost nastanka novih riječi koje su neizostavni leksički pribor novim suvremenim tehnologijama, čime se jezik bogati, no upozorava i na drukčiju presudnost izvanjezičnih utjecaja na hrvatsko rječničko blago, onu kojoj je najčešće bio